

1. Miejsce, czas i uczestnicy panelu

Dabata panelowa odbyła się 25 czerwca na Forum Wizja Rozwoju. Scenariusz panelu uwzględniał wygłoszenie przez każdego uczestnika krótkiej 2-3 minutowej wypowiedzi będącą ustosunkowaniem się do postawionych przez moderatora dr hab. **Witolda Toczyskiego** trzech pytań. Panel trwał 50 minut. Był poprzedzony 5 minutową prezentacją ppt *Socjoekonomiczna perspektywa przedsiębiorczości młodzieżowej* przez moderatora.

W debacie wzięło udział 5 osób związanych społecznie i zawodowo z animacją i edukacją przedsiębiorczości młodzieży:

- **Anna Bulka** – Prezes Fundacji Spółdzielczości Uczniowskiej – Kraków,
- **Kinga Kuczyńska** - managerka Zespołu Edukacji Przedsiębiorczej Gdańskiego Inkubatora Przedsiębiorczości STARTER – Gdańsk
- **Marta Moksa** – Dyrektor O4 Coworking | Olivia Business Centre – Gdańsk,
- **Remigiusz Dobkowski** - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP- Olsztyn,
- **Kamil Bobek** - Z-ca Dyrektora Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRPiPS Warszawa

Debatę przygotował zespół Bałtyckiego Instytutu Spraw Europejskich i Regionalnych.

2. Diagnoza i rekomendacje w odpowiedzi na trzy tezy debaty

Skrótowe zestawienie najważniejszych uwag i opinii panelistów - (Anna Bulka - AB, Kinga Kuczyńska - KK, R. Dobkowski – RD, Marta Moksa – MM, Kamil Bobek - KB). Zapis skrótu został dokonany przez moderatora. Pełny przegląd wypowiedzi jest zawarty w aneksie.

Problem I - dlaczego zamarł ruch spółdzielczości uczniowskiej?

1. NISKA RANGA PRZEDMIOTU PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Nie jest to przedmiot maturalny. Nauczyciele prowadzący zajęcia z tego przedmiotu często podejmowali się tego zadania dla uzupełnienia swojego pensum godzin etatu nauczyciela. Często byli nauczycielami przedmiotu bardzo odległego od przedsiębiorczości jak „wf” czy religii. (RD)
2. BARIERA PRAWNA. Stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej nie pozostawia złudzeń – ”W konsekwencji w obecnym stanie prawnym nie jest możliwe funkcjonowanie spółdzielni uczniowskiej w szkole – jako struktury wewnątrzszkolnej”. (RD)

3. **BRAK PODSTAW PRAWNYCH.** Rzeczywiście ruch spółdzielczości uczniowskiej znajduje się obecnie w trudnym położeniu. Brakuje, wypracowanych wspólnie z zainteresowanymi środowiskami, rozwiązań formalno-prawnych umożliwiających rozwój tej formy spółdzielczości. (KB)
4. **BARIERA INSTYTUCJONALNA.** Główną przyczynę zamierania spółdzielni uczniowskich w polskich szkołach upatruje jednak w niechęci władz oświatowych i zmianie organizacji systemu oświaty w Polsce. (AB)
5. **BRAK WSPARCIA ZE STRONY SPÓŁDZIELCZOŚCI.** Środowisko spółdzielni dorosłych obecnie nie wspiera też, tak mocno spółdzielni jak to było w latach 70-80 ubiegłego wieku. (AB)
6. **DOMINACJA SCHEMATYCZNEJ EDUKACJI.** To, co nazywamy postawą przedsiębiorczą stoi w sprzeczności z systemem, który wymaga podporządkowania intelektualnego. (KK)
7. **KRYZYS POSTAW MŁODZIEŻY.** Wypisują się z układu, jakim jest dorosłość i z systemu: np. nie poszli na ostatnie wybory. (KK)
8. **NISKI STATUS PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W EDUKACJI.** Nauczanie czysto teoretyczne, co jednak w przypadku zagadnień przedsiębiorczych wyjątkowo się nie sprawdza. (KK)
9. **ODNOWIĆ RUCH SPÓŁDZIELCZOŚCI UCZNIOWSKIEJ.** Ktoś musi uczynić ideę spółdzielczość interesująca, wciągająca, inspirującą dla współczesnej młodzieży. Może sama nazwa wymaga jakiejś zmiany? (MM)

Problem II - w jakiej mierze rodzina i szkoła sprzyjają przedsiębiorczości młodzieży?

1. **DECYDUJĄCA ROLA SZKOŁY I RODZINY.** Przedsiębiorczość to zestaw kompetencji, które powinny być kształtowane od najmłodszych lat, najpierw w domu a następnie w szkole. Na początku jako dawanie odpowiedzialności i dbanie o dobro wspólne. (KK)
2. **NISKI ETOS PRACY.** Zarówno w polskich rodzinach jak i w szkole etos pracy ma uwarunkowania historyczne i kulturowe. Przedsiębiorczość rozumiemy jako skuteczne bogacenie się, a nie jako wzmacnianie uzdolnień i zachowań innowacyjnych, czy nabywanie umiejętności pracy w grupie. (RD)
3. **ZANIK WSPÓLNOTOWEGO PARADYGMATU.** Dominuje paradygmat zapewnienia własnego indywidualnego rozwoju i sukcesu wyrażający się np. zachęcaniu dzieci do rozwijania kompetencji kluczowych dla rozwoju własnego, a niekoniecznie tych, które uwzględniają działania wspólnotowe. (KB)
4. **KLUCZOWA ROLA DYREKTORA.** Brak odrębnych ram prawnych wstrzymuje angażowanie się dyrektorów, którzy mimo entuzjazmu młodzieży i nawet nauczycieli nie są pewni czy taki byt niesformalizowany prawnie może działać na terenie szkoły. (AB)
5. **PRIORYTET – SPÓŁDZIELNIE UCZNIOWSKIE.** Ja najbardziej wierzę w spółdzielnie – nie dlatego, że są najlepsze, czy najlepiej przystające do współczesnego świata. Ale dlatego, że są dość łatwo wdrażalne przez szkołę, nie wymagają nadzwyczajnych działań, są przetestowane przez wiele lat i wiele państw, wreszcie, że w swej istocie idealnie wpasowują się w nastoletnią wrażliwość. (MM)

Problem III - Co zrobić, aby pobudzić w młodych ludziach ducha przedsiębiorczości?

1. **ROLA SZKOŁY.** Odejść od kształcenia promującego zapamiętywanie na rzecz modelu promującego praktyczne podejście, w tym: upowszechniać metody nauczania kształtujących przedsiębiorczość, kreatywność i kooperatywność wśród uczniów; kształcenie i kreowanie Młodych Liderów Przedsiębiorczości; konkursy zachęcające młodzież do uczestniczenia w mini grantach, „start up - ach”; stworzenie systemu motywacji dla nauczycieli/opiekunów spółdzielni uczniowskich. (RD)
2. **PRAKTYKOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.** Mechanizmy postaw przedsiębiorczych kształtują się w praktyce. Ważny jest impuls - stworzenie odpowiednich warunków do wykazywania się przedsiębiorczością przez młodych ludzi, swobodnego eksperymentowania i sprawdzania sił w sytuacjach biznesowych. (AB)
3. **ROZWIJANIE KREAYTYWNYCH RELACJI I MENTORING_**Stosowanie metod stymulujące aktywność uczniów i uczennic i dawać możliwości praktyki. W projekcie Lekcje Przedsiębiorczości Startera uczennice i uczniowie pracują nad swoimi pomysłami na biznes w trzech ścieżkach: środowiskowej, prospołecznej i biznesowej. (KK)
4. **SZUKANIE ANIOŁÓW BIZNESU.** Udroźnić możliwość spotkania z biznesem, również tym młodych, którzy realizują swoje biznesy, zakładają start-upy. (KK)
5. **APEL DO PRZEDSIĘBIORCÓW.** Uczenie przedsiębiorczości to domena przedsiębiorców, inspirujących postawą i działaniem. Sceptycznie podchodzę do przedmiotu o nazwie „Podstawy przedsiębiorczości” – ani forma, ani treść, ani edukatorzy nie mają szans, aby kogokolwiek do przedsiębiorczości przekonać i czegośkolwiek nauczyć. Przedsiębiorczości mogą nauczyć działania – np. aktywnie funkcjonujące spółdzielnie uczniowskie, projekty wymagające budżetowania, dowożenia efektów, zdobywania „klientów”, inspirujące z ł o ż o n e zadania. (MM)
6. **ERUPCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W GRUPIE RÓWIEŚNICZEJ.** Kilkunastoletk najsilniej bodźcowany i inspirowany jest przez grupę rówieśniczą. Jego potrzeby społeczne, wrażliwość na kolegów, silne pragnienie sprawstwa właśnie w spółdzielniach mają szansę znaleźć najlepsze ujście. (MM)
7. **WAŻNA IDEA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ.** Warto także organizować wizyty studyjne czy wycieczki do przedsiębiorstw społecznych, gdzie młodzi ludzie będą mogli się przekonać jaką wartość społeczną dla osób wykluczonych społecznie może nieść przedsiębiorczość społeczna. (KB)